

cetis et balena. et sunt balene immense magnitudinis belue ab emittendo et fundendo aquas sic vocate. Omnibus enim alijs beluis marinis alius iaciunt vndas. Balena enim emittere dicitur. Cete autem dicuntur a corporis immanitate. ut dicitur *Isid.* li. xij. Dicit autem in libro *Horatij* Cete abundat in spermate. et pro eius coitu cum femina quod superfluit supernatat aque. quod collectum et delictatum in ambre substantia nam commutatur. quoniam enim multum esurit. vaporis odorem ad modum odoris ambre ex ore suo emittit. in quo pisces delectantur. et propter vaporis redolentiam ipsius officium ingreditur. et sic decepti ab ipso deuorantur. In his pisce ut dicit idem. materia terrestris dominatur plus quam aqua. et ideo multe est corporis lenitie et pinguedinis. Unde in senectute pre magnitudine corporis in eius dorso coadunatur puluis et condensatur in tantum quod herbe et fructus ibi crescunt. ita ut belua in insule similis esse videatur. ad quam si nauigantes incaute appropinquerint. sine periculo vix euadunt. Nam aqua ita tanta quantitate dore eicit super nauem et diffundit quod ipsa aliquando obruit et submergit. Tante etiam est pinguedinis quod quando piscatorum percutit venabulis siue telis vulnus non sentit nisi prius pinguedo totaliter proforetur. sed quando caro interior ledit tunc facillime capit. quia amaritudinem aque salis non sufferens licet petit. Tante autem est quantitatis quod non capit tota pariteria ex sua captura emendat. Catulos suos amore miro diligit et eos in pelago longo tempore circūducit. quod si eos ab arenarum cum impediri conigerit aque multitudinem in ore collectam super eos fundit. et sic eos a periculo liberans ad profundum pelagi reuocat et reducit contra omnes occursum ipsius nocuos procorum defensione se opponit. et semper inter se et mare in pretutione eos ponit. et quoniam inualefcit tē pestas fetus suos ad huc iuuenes et teneros in ventre suum contrahit quos serenuitate facta viuos euomit iterum et emittit ut dicit idem. In tenioribus contra cetum pugnat quidam piscis serpentinus et venenosus sicut cocodrillus. et fugiunt pisces ad caudam ceti. quod si deuictus fuerit pisces periclitantur. Quod si non poterit ille piscis pestifer deuincere cetum. a faucibus suis

fumosum vaporem fetidissimum in aquam emittit. Cete vero fumo odorifero dore emisso. fetidum odorem repellit. et sic se et suos protegit et defendit

Incipit liber. xiiii. De terra et partibus eius

Discuam diuina cooperante gratia completus est tractatus de proprietatibus corporis supremi luminosi. scilicet celi et corporis intermedij lucidi perspicui et dyaphani. scilicet ignei aerei et aquei. vltimo dicendum est de proprietatibus corporis infimi et opaci. et hoc tam in generali quam in speciali. Corpus autem infimum et extremum est ipsa terra respectu celi. De cuius proprietatibus communibus aliqua sunt huic opusculo inferenda. et hoc quo ad eius substantiam et qualitatem et contentum siue ornamatum. Continet autem in se interius ornamenta omnia metheorica et mineralia sicut lapides et metalla. exterius vero sensibilia sicut bestias et iumenta. et vegetabilia ut herbas plantulas et arbuta. de quibus omnibus ponenda sunt aliqua in hoc tractatu. prout de eis sacra scriptura videtur in superficie facere mentionem. Simplicia autem et omnibus fere nota credimus nec simplicibus sufficere debere. et ideo de illis pauca recitantes maiora maioribus et subtiliora subtilioribus reseruamus. Hoc autem in principio huius opusculi volumus preteritari. quod parum aut nihil de nostro hic apponimus. sed autentica sanctorum et etiam aliquorum philosophorum dicta quemadmodum in precedentibus fecimus interscalariter per ordinem inseremus

De terra

Capitulum. i.

Terra itaque ut dicitur *Isidorus* libro. xiiij. ca. i. est in media mundi regione posita. ab omnibus partibus celi in modum centri equali intervallo separata que singulari numero totum orbem signat. in plurali vero singulas eius partes. Est autem dicta terra ut dicitur ibidem a superioris parte qua teritur. Nec et humus dicitur a mari humido cui coniungitur. Dicitur et tellus.

quia fructus eius tollimus. Dicitur et opes eo quod opem fert frugibus. Eadem dicitur arida, vel quia arature vel culture est apta, vel quia ab aqua siccitate propria est distincta, quoniam enim humida sit hoc ab aque vicinitate sortitur sicut ibi dicitur **Isidorus**. Propter aures autem terre descriptis **Basilio** in exameron sic. Terra inquit est corpus infimum et medium equalibus spatiis a celo remotum, et ideo celi centrum a sapientibus est vocatum, unde et omnium corporum est corpus lentissimum de simplicitate et subtilitate habet minimum alterum mundi firmatum fundamentum. Corpus natura frigidum et siccum, quantitate respectu specu celi minimum quantum in se maximum, qualitate obscurum et ex se opacum, figuracione sphericum, et non nisi aque glutino commansiuum sicut se totum quietum, licet in suis partibus suscipiat sepe motum, omnium corporalium viventium habitaculum pedum dei scabellum dicitur, eo quod in corpore mundi minima est species huius elementum minusque apparet in eo diuine operatione potestans, propter quod dicitur suo quasi in fimo pede tangere terram. Quia respectu magnitudinis et pulchritudinis celi minime videtur in corpore terre diuine sapientie sublimitas relucere, quantum autem terra respectu celestis corporis sit infima tamen luminarium celestium influentia est maxime susceptiva. Et ideo fecundissima est tanquam mater omnium et multarum et contrariarum specierum maxime productiva. Cum enim sit celi centrum in omni sui parte ab ipso recipit influentiam et effectum, unde quod minus nobilitatis videtur habere in sua suba recuperat in effectum et virtute sua, quia nobiliores producit sicut quidam species aliquas quam ipsum celum quod per ornatum habet solas insensibiles stellas. Terra vero per ornatum continet et producit vegetabiles sensibiles et rationales creaturas, ut dicitur **Basilio**. Dicit etiam ad hoc idem, terra ut dicitur philosophus est propria equilibra ta ponderibus, quolibet enim suarum partium suo pondere nititur ad mundi medium quo nititur et inclinatione singularium prius tota circa centrum equilibra suspenditur et equaliter immobilis retinetur sicut scriptum est. Qui fundavit terram super stabilitatem etc. Ideo sicut **Isidorus** libro .xj. dicitur solum, quia elementum est solidum

cuiuslibet corporis quantum cumque ponderosi sunt fines totam mole. Unde quolibet grauium sursum mota quousque terram stabilem tangant permanent in quieta, sed cum puenerint ad terram quietantur. Propter insignes autem ipsius terre proprietates nobiles et effectus error gentiliu terram deificauit et eam diuinis honoribus antiquitus venerant et colere consuevit sicut tanquam **Isidorus** libro .viii. in tractatu de diis gentium et nominibus ca. xiiij. Cerere deorum matrem vocauerunt antiqui terram a creatio frugibus sic dicta eo quod omnia cibant et nutrit indigentia alimento. **Ita** terra mater est secundum dicitur quia nullum vegetabile potest crescere nisi in terrestri substantia radicitur. Ideo etiam opes est dicta quia melior sit terra opere culture, et ex ipsa consequitur opem victus quolibet viuens creatura dicta est dea vestita quia constat vi sua vel quia herbis et arboribus et floribus sit vestita, ut dicitur idem. Terra enim seminibus areiscentibus in hyeme colore concipit ab ethere in vere et estate, unde tunc herbis et floribus ornatur et vestitur quibus in autumno et hyeme spoliatur. In signum autem tante fecunditatis et virtutis facta est ei magna imago feminea alma matrem nuncupata cum iurata corona posita super currum cui leones domini subiciebantur in vna manu portabat clauem in alia tympanum siue cymbalum cuius aurige vibrabant gladios quos gestabant et galli matronas sedentes in currum subsequi fingebantur etc. Mater siquidem fuit dicta eo quod plura pariat et omnibus mortalibus cibum gignat. Dicitur autem et mater alma, eo quod omnia animalia alat. Est enim elementorum nutritrix terra, ut dicitur **Isidorus**, coronam turratam in capite gestare dicitur, quia cunctis ciuitatibus suppositis insignitur in currum rotato vehitur quod ipsa terra pendet in volubili aere in quo sustinetur, sedet autem in currum volubili quod cum omnia moueant illa sola dicitur non moueri quod illi leones subiiciunt mansuetos ostendit nullum genus esse tam ferum quod in morte non subiciatur terra possit aut superari, quia clavis in manu fingitur ostendit quod terra hyeme claudit et ut nascatur fruges in vere aperit. Quae autem terre dicantur galli seruire ostendit quod volatilia indigent seminibus terre, et non aeres eam oportet

sequi et ad eam descendere ut in ea possint se-
mina victus gratia reperire. sonitus autem
cymbalorum designat in colendis agris stre-
pitus feramentorum vomerum et ligonum
et ideo eorum quia antiqui instrumentis ene-
is colebant terram antequam ferrum esset inue-
ntum. ut dicit **Isidorus**. quia ministri eius cum
strictis gladiis finguntur designat quod per ter-
ram defensanda vel acquirenda sepe bella com-
mittuntur in quibus gladii extrahuntur. **His**
et alijs multis modis describitur proprietates
terre sub integumento fabularum. sicut ibi-
dem recitatur ab **Isidoro**. Quavis autem ter-
ra sit summe fixa et stabilis secundum situm. summe
tamen inter elementa est passibilis per effe-
ctum. **Item** quavis secundum substantiam sit frigida
quosdam tamen in se continet vapores igneos
quos emittit. ut patet in etna et vulcano. si-
cut ibidem dicitur idem. **Item** quavis terra sup-
ficialiter exterius sit nigra et indecora. intrin-
secus tamen continet multa preciosa. **Ex** qua
dam enim celestis influentie impressione in in-
terioribus terre venis preciose gemme et no-
bilia metalla generantur. **Unde** et terre vir-
tuositas sub quadam extrinseca deformita-
te occultatur. **Item** terra undique mari cingi-
tur et maris brachijs circumdatur et percutit.
a cuius humiditate per occultos meatus pen-
nerratur ne per siccitatis naturalis dominio
resolutis partibus redigatur in pulverem
ut dicit **Bedae**. **Item** terra quavis in suo to-
to sit solida in substantia eius tamen quelibet
pars ad centrum est naturaliter motiva.
et per admixtionem ignearum partium et aere-
arum fit in aliquibus suis partibus rara et
porosa cavernosa et spongiosa. Cuius con-
cavitate vapor ventosus subintrat terre par-
tes commouet et agitat et generat tremo-
tum. sicut dicit **Aristoteles** libro de meteoris
Ventus inquit frigidus in ventre terre agi-
tatus facit istam agitationem que est tremo-
tus. et sequitur ibidem sicut fit sonitus ex con-
fricatione corporum se allidentium in aere ita
fit motus ex diversitate agitationis veteri oc-
cultatur in terra et est signum super hoc. quia
non ad quiescat donec scindatur terra et erit
ventus audiri voce etc. **Item** ibidem dicit **Ari-**

stoteles in locis in quibus fit concursus mas-
ris vehemens et agitatio undarum eius in
locis multarum cavernarum fit vehemens ter-
remotus. sicut accidit tempore herculis in
quibusdam insulis in quibus incepit elevari
terra ad similitudinem collis deinde scis-
sus est locus ille et exiit ventus fortis qui
destruxit civitatem cuius impressio manife-
sta est usque nunc etc. **Item** idem ibidem tremo-
tum consequitur vel concomitatur tenebro-
sitas tegens solem absque nube usque ad con-
sumptionem terremotus propter vapores
grossum et antecedit terremotus signum si-
gnans eius esse quod videtur in celo nubes
longa sicut linea recta ante occasum solis. Et
sequitur ibidem. **Et** accidit quandoque terre-
motus propter eclipsem per lunam. quia tunc
calor solis non pervenit ad aerem ut subtili-
et consumat vaporem qui est causa tremo-
tus. **Item** in libro vegetabilium **Aristo.** terre-
motus in locis arenosis non fit sed in locis in-
terioribus cavernosis et exterius in superficie duris
sicut sunt loca montium. quia si locus in
superficie fuerit rarus exhalat vapor paulatim
et non fit tanta aggregatio vaporis ut
possit movere terram. sed cum locus interi-
us est concavus et spongiosus et exterius sol-
dus atque durus aggregatis partibus vaporis
fit agitatio fortis ita quod aliquando scin-
dit terram. **In** locis ergo omnino porosis non
accidit de facili motus terre propter vaporis
continuum eventationem nec in locis valde
duris et compactis propter partium com-
pressionem propter quam illas vapor pluri-
mum non subintrat. sed accidit in locis interi-
us cavernosis. sed duris exterius et compactis.
Hucusque **Aristoteles**. **Item** terra cum sit
elementum secundum substantiam similis est in toto
et in partibus. sed tamen secundum qualitatem non
est in suis partibus uniformis. imo propter
aliam qualitatem elementarium admixtionem
complexionem et naturam mutat. et ideo uni-
formem non habet dispositionem nunc color-
em variat nunc saporem. **Ista** diversitas me-
tis accidit de causis et in multis modis. quoniam
doque ex sua elevatione et depressione. **Itaque**
elevata est frigidior depressior vero et decli-

uio: esse calidior consuevit quod vt dicit ma-
crobius, accidit propter radios solis forti-
orem impressionem tam in locis depressis q̄
in altis. Aer enim grossior est in vallibus q̄
in montanis, et ideo maior ibi fit aggregatio
radioꝝum et etiā conculcatio propter reuer-
berationē ad aerē grossum. In locis v̄o mō-
tuosis et altis quia aerē habent rarioꝝe disp-
guntur radij et non ita coartantur, et ideo mi-
nor ibidē generatur calor. Itē ex directa vel
indirecta solis oppositione quia illa terra fer-
tilior est que sibi sitū disposita ē maxime ad
susceptionem concurrentiꝝ radiosꝝum solari-
um, que vero magis elongatur a radijs mi-
nus apta frugibus et fructibus reperit. Itē
ex ventoꝝum diuersificatione, nā terrā quā cō-
tinue perflat vētus orientalis temperate ca-
lida est et inter humiditatem et siccitatem quasi
media vt dicit Constantinus, et ideo est fecū-
da floribus et fructibus et magis congrua
hominū habitationi. Occidentalis autē ven-
tus magis attinet frigiditatem et humiditatem,
et minus efficit terrā temperatā et ideo occi-
dentalis terra minus est fecunda. Ventus
autē septentrionalis terrā desiccatur et infrigi-
dat tamen ratione puri aeris ipsam subtili-
at et depurat, vnde in terra aquilonari homi-
nes sunt proceri stature et elegantis forme,
frigiditate enī exterioris aeris clauduntur po-
ri et calor naturalis retinetur intrinsecus ex
cuius virtute et statura ampliatur et figura
corporis decoratur. Ventus autē australis q̄
calidus est et humidus terrā quā continue
perflat turbat calefacit inspissat et ingrossat
et ideo homines australis regionis sunt sta-
ture contrarie et figure illis qui habitant in
aquilone, et ideo homines talium regionum
non sunt ita animosi et iracundi et clamoro-
si sicut alij, vt dicit Constantinus. Itē varia-
tur qualitas terre siue proprietates ex elon-
gatione a mari siue appropinquatione, nā ter-
ra vicina mari meridionali calidior est et hu-
midior terra que est vicina aquilonari. Nā
vapor calidus et humidus a mari resolutus
calefacit terrā que est sibi propinqua, mare ve-
ro septentrionale econuerso, et ideo mare pon-
ticum dulcius est q̄ cetera maria siue min⁹

falsum, quia plus in illo vincit frigus. Et ideo
vapor frigidus ab eo resolutus terrā infrigi-
dat propinquā etc. Itē variatur ex hominū
exercitio et operatione, quanto vero pl⁹ so-
ditur et evertitur, tanto eius virtus insita cū
singulis partibus amplius permisceat et si ap-
tior reddat vt ex ipsa fructus multiplex gene-
retur, quando vero diu ociosa dimittit et q̄-
eta, ad productionē fructuū reddit min⁹ ap-
ta. Itē bona terra si rose fuerit p̄fusa aut cō-
pluta mollificat impinguat et meliorat, si ve-
ro arenosa fuerit aut nimis lapidosa peior
efficitur quia amplius induratur.

De monte
Capitulum. II.

Mons est tumor ter-
re in altis se erigens solo pede reli-
quā terrā tangens, vel dicunt montes
eo q̄ sint super aliā terrā eminentes, vt dicit
Isidorus. Dicit etiā Aristoteles, in libro de p-
prietatibus elementorū, Quidā dixerunt q̄
terra in principio sue cōpositionis fuit rotū-
da et plana in qua non fuerunt montes neq̄
valles q̄a erat spherica in figura, sicut corpa
superiora, vnde montium et vallium causa non
est nisi cōmouo aquarū que cauauerunt lo-
ca rara et facti sunt montes p̄tes duriores,
que nō poterant cōcauari, loca v̄o p̄cauata
facta sunt loca marium et fluuioꝝum etc. Itē etiā
dicit in libro methorū, Montes inq̄ sunt q̄n-
q̄ ex vebementi motu terre v̄n eleuat terra
et fit mons sicut ex aqueductu accidit cōca-
uatio p̄funda et fit vallis. Itē ibidē, Montes
q̄ accessus et recessus q̄dā loca cauat, q̄dā
extollit et sunt montes. Et q̄nq̄ mare totaz ter-
ram cooperuit deindē mollia quedā etiā ab-
rasit et dura reliquit, et in quibusdā locis cōgessit
mollia etiā q̄dā p̄gestata cuiꝝ absunderet de-
siccata sunt et in montes p̄uerla etc. Montes
itaq̄ sūt duri solidi et cōpacti, a terra versus
celū erecti, et tñ terreradicat⁹ sūt p̄uicti, q̄nq̄
tñ sūt interius spongiosi, p̄caui, cauernosi, et ideo
ad se rōe vacuitatis aq̄s attrahūt atq̄ sugūt
quas postq̄ fuerint eoz p̄cauitates replete
per capita fontium emittunt, et sunt causa sem-
piterni fluxus et origo et p̄ncipiū fluuioꝝum.

ut dicit Aristoteles. Ex quo patet quod montes
 sauernosi sunt aquarum et humorum attractiui
 et attractorum continue emissiui. Item montes sunt
 metallorum nobilium contentiui. Et profundis
 enim montium venis metalla nobilia extrahuntur.
 Item montes sunt fructuum et aromatum
 productiui. propter puritatem enim aeris in sum-
 mitatibus montium dominantis puriores fru-
 ctus et dulciores in montibus nascuntur quam in
 vallibus licet pauciores. Item montes sunt ciui-
 bus quam valles radiorum solarium susceptiui. et sus-
 cepte illuminationis diutius retentiui. Item
 montes sunt vaporum et exalationum generati-
 ui. ex quorum aggregatiōe nubes in aere gene-
 rantur. In altissimis tamen montibus ut in olim-
 po raro generatur pluuie. ut dicit Aristoteles.
 quod est propter aeris subtilitatem et vaporum
 paucitatem. Humo enim vapor resoluitur et con-
 sumit antequam ad acumen montium attinge-
 re videatur. Item montes ventis et turbinibus sunt
 expositi plus quam valles. et ideo ratione frigiditatis
 in montibus dominantis sunt nium conservatiui.
 Ventus namque frigidus in montibus
 congelatur et restringitur. et ideo in montibus
 diutius quam in vallibus commoratur. ut patet in cau-
 easo et in libano et in alijs consimilibus montibus
 qui spiritum frigidorum densissimis niuibus candidatur.
 Item montes sepius patiuntur ictus fulminis
 et fulguris quam valles ut dicitur in libro. Et in
 pirenei montes a crebris fulminum ictibus nunquam
 dirigitur enim grece ignis dicitur latine. similiter
 et ceraunei montes a crebris fulminibus sunt
 dicitur grece ceraunos fulmen dicitur ut dicitur ibi-
 dem in libro. Item montes quia spiritum litium alti sunt et
 sublimes maxime congruunt speculatiōi. unde
 et qui aduentum hostium prouidere et precauere
 cupiunt cacumina montium ascendunt et eminentia
 pericula a remotis predicere consueverunt. Item
 montes quia quo ad naturam et copiositatem
 primum. solidi sunt et fortes. ideo potissime sunt
 apti castrore dicationi unde mansiones in
 montibus solent esse fortes et ceteris tutiores
 maxime quam propter interiorum duriciem non
 sunt suffodi. et propter situs altitudinem adiri
 non possunt faciliter seu ascendi. Item montes
 quia in herbis et in pascuis fecundi sunt et vber-
 res. ideo conueniunt pasture ouium et animali-

am refectioni. Adtuosa enim pascua et gra-
 mina in montibus crescentia sunt salubria. et nu-
 tritura animalium vtiliora quam illa que crescunt in
 vallibus quamuis sint generaliter pinguiora. Hu-
 mor enim nutritivus quo nutriuntur herbe et
 gramina in montanis. subtilior est et purior
 quam campestris. Et ideo calor celestis facilius illam
 humiditatem digerit. et in subam gramina et
 fructuum immutat perfectius et conuertit. tum propter
 humoris ipsius subtilitatem. tum etiam propter existens-
 tem ibidem aeris puritatem. Item in montibus ab-
 undant altiores arbores quam in vallibus et fru-
 ctices densiores. Item montes congruunt aialium
 a gressu habitationi et auium siluestrium nidifi-
 cationi. propter quod et fere quando persequitur
 tur a venatoribus in valle refugit ad montes
 et ibi sinit tute

De ararath

Ca. III

Ararath mons est
 in Armenia altissimus in quo archa pro-
 diluuii requieuit. ut dicitur in libro. Et usque hodie
 lignorum arche vestigia in eiusdem montis vertice ad-
 huc apparerent. vocatur autem idem mons dicitur in nomi-
 nibus. De hoc enim monte dicitur Iosephus sic
 locus inquit ubi est archa noe armeni egressi
 soium vocatur. Illic enim arche solute reliquias
 usque hodie conuinciales adhuc ostendunt. Huius
 enim arche ut dicitur idem Iosephus ibidem memi-
 nit berossus caldeus narrans sic. Dicitur autem et
 nauis que in armenia venit circa montem
 cardien. adhuc aliqua pars esse et quoddam in-
 debitumen cadere quo marie utuntur homi-
 nes ad expiationem. De hoc etiam scribitur et Iosephus
 in libro. Et in libro. Et in libro. Et in libro. Et in libro.
 Est mons excelsus in ar-
 menia quibus appellatur in quo multos confu-
 gientes sermo est diluuii tpe liberatos et quon-
 dam simul in archa deuectum in montis venis
 summitate lignorumque reliquias ibi multo
 tempe esse reueratas. Armenia etiam montes
 dicitur a coceraunei. propter multitudinem et fulmi-
 num crebra percussiones. grece enim ceraunos
 fulmen dicitur latine. ut dicitur in libro. Huius
 montes inter armeniam et biberiam incipiunt a pomis
 calpis usque ad fontem unde fluit uigris oris
 ut dicitur in libro.

De bethel

Ca. III

Montes bethel sūt

in iudea vicini hierusalem vbi domus domini fuit sub salomōe edificata. Sunt autē montes bethel nemorosi arboribus consiti fertiles et fecundi graminiibus et herbis aromanticis pleni. et iō cerui capree et hinnuli frequētare illoz montium cacumina sunt assueti

De caucaso

Ca. V

Caucasus est mons

orientalis ab india vsq; ad thaur porrectus per gentiū iuxta illos montes habitantiū varietatē diuersis nominibus nuncupatus. vt dicit Isidorus. Abi autē ad orientem in excelsoze surgit sublimitatē propter nimium candorem caucasus nominatur. Nam lingua orientali caucasus. id est. candor dicitur. Inde et eos qui huic monti sūt vicini croachasym vocauerūt. achasym enī apud eos candor vel nix appellatur. vt dicit idem

De hebal

Ca. VI

Mons hebal est mōs

transiordanē in quo steterūt sex tribus post iordanis transitus ad maledicendū illis qui precepta decalogi nō seruarent vt patet Deut. xxvj. Et est mons vt dicitur cauemosus et voraginosus patiens sepius terremotū cui concordat interpretatō eius. Nam vetus vorago interpretatur. Fuit itaq; mons maledicōis et imprecandōis in quo mala trāsgressorū imprecabant. Reputabatur etiā mons vilitatis et abiectōis. vñ et sex tribus ignobiliores. scilicet filij sup montem hebal fuerūt ad maledicēdū ipso deputati. Deut. xxvj.

De hermon

Capitulum. VII

Hermon est mons

modicus super iordanē situs. q̄ in herbis et pascuis est fecundus. Nam circa radices eius siue circa pedē fluētis iordanis irrigatione imbuitur. circa verticem

vero eius seu cacumen copioso rose perfunditur. et ideo virose ex rose et aque influētia decoratur et insignit̄ propter quod et ibi multat̄ tribantur pecora. que in templo debuerūt imolari domino et offerri. et quia animalia ex rose influētia et herbis eius de montis impinguata. in monte syon. id est. in atriō templi offerebantur. Ideo dicit̄ sm̄ hebreos pphetam q̄ ros hermon descendit in montes syon. quod ad litterā fieri non potuit. quia mons syon monte hermon altior existit. In super et ab eo valde remotus fuit. p̄ tāto igitur ros montis hermon dicit̄ descendisse in syon quia pinguedines et adipēs animalū q̄ in illo monte pascebant ad pastū ignis altaris in hierusalē in sacrificio offerebantur. propter quod et hermon lumen exaltatū interpretatur. sicut dicit glo. sup psal. quia lumē in altari augebatur quādo ignis sacrificij tali pabulo fouebat̄.

De hebron

Ca. VIII

Mons hebron mōs

est in iudea in quo est sita ciuitas famosissima ab eiusdē montis nomine hebron dicta. vt dicit Rabanus. Cuius vallis dicitur vallis mambre que ab antiq̄ tempore ab amicis aner et eschol est possessa vt patet in Gen. hic mons locus est solennis ratione sanctorū patriarcharū quorū corpora ibidem quasi a mundi principio quiescunt. vt dicitur Gen. ibi adā maximus etc. Item illū montē potentissimi viri iure hereditario possederūt. vt patet Josue. xv. vbi dicitur. Eleuit ex eo caleph filius enach. sy. sai et achinaan et ptholomai etc. In hoc monte tanq̄m in loco tutiori dominus principum regni dauid instituit et ei vt illac ascēderet post mortē saul diuinitus imperauit. vbi septem annorū spacio regnans tandē ad totius regni israhelici fastigium assumptus fuit. Iste mons ab antiquis cariatbarbe fuit primitus nūcupatus. i. ciuitas quattuor. quia nominatissimorū viroz quattuor corpora ibi requiescūt. vt dicit Hiero. scz adam et abraā isaac et iacob etc.

De montib⁹ ethyopie
Capitulum. IX

Montes ethiopiae

M dicunt esse. vij. inter quos p̄cipu⁹ mons atblas est. **E**thiopia enim vt dicit **Isid.** li. xiiij. ca. iij. circa occidentu⁹ montuosa est & arenosa in medio. ad orientalem autē plagā deserta cui⁹ situs ab occiduo atblanus montis vsq; in egypti fines porrigitur a meridie oceano. a septentrione nilo flumine claudit. **H**ui⁹ regionis montana sic et plana plimas hnt gētes. vultu & monstruosa specie horribiles. ferax q̄s & serpētū referta sunt multitudine **Illic** rinoceros bestia. s. vnicoz nis. illic cameli & pardillic basilisci & dracones ingēssimi ex q̄z cerebro gēme extrahuntur. **J**acinet⁹ q̄s et crisoprasus ibi inveniūt & cinomomū recolligit. **A**lic gignunt seuere vt dracones struthiones & symie & etiam elephātes. **D**ucusq; **Isid.** dicit eniaz ibidē q̄ in cyrenē & ethyopiā est fons q̄ friget calore diei. & calet frigore noctis p̄ra naturā aquarū & fontū alioz

De ethna **Ca. X**

Ethna est mons

Ethna insula ex q̄ erūpit ignis cum sulphure quē admodū in gebenna vt dicit **Isid.** li. xiiij. ca. vi. **H**ic mōs ab illa p̄te q̄ flat eur⁹ vsq; ad mare deductas q̄ spelūcas plenas sulphuris vsq; ad mare deductas q̄ spelūcas in se recipientes fluct⁹ v̄tum creat q̄ agitat⁹ ex sulphure ignē gignit. vñ & incēdiū fumosu⁹ ad terrā ab h̄ mōte erūpere p̄suevit. sic ibidē dicit **Isid.** **I**n h̄ etiā mōte sepe dicit apparere quedāz figure & audiunt sepe ab incolte terre circa montē ethne gemitus & voces q̄rulse vñ a plerisq; credit q̄ ibi sint loca penalia in quib⁹ aīe aliquē puniunt q̄d tñ non assero sed beat⁹ **Greg.** in dialogo suo videt de h̄sa cere mentionē

De monte esau **Ca. XI**

Mons esau idem

M est q̄d mons seyr. **I**n h̄ mōte est ciuitas idumea ab eodē dicta. idē ab

esau filio **Isaac** q̄ ciuitatē illā p̄mit⁹ dicit cōstituisse. vt dicit **Hiero.** sup abdiā. nā esau seyr & edom appellat⁹ est. d̄ h̄ dicit glo sup **Deut.** ij. seyr inquit est mons i terra edom in q̄ habitauit esau i regione gabalena vbi p̄mo habitabat horre⁹ quem interfecit chodalaamor **Gen.** xiiij. & h̄ mons dicit⁹ est ab esau piloso & hispido seyr. i. & pilosi nomen accepit. istum montē habitauerūt p̄mo horrei boies stature gigantee enormitate corpis horribiles. vt dicit glo. sup **Deut.** ij. q̄b⁹ expulsis atq; deletis habitauerunt ibi filij esau. vt d̄ **Deut.** ij. **M**ōtes itaq; terre edom altissimi sunt. ita q̄ aliq̄b⁹ p̄tib⁹ nubes tāgere videāt. **S**unt autē mōtes illi cauernosi & cōcaui & spelūcis pleni. vt dicit glo. sup abdiā. in q̄b⁹ habitant boies in estate q̄ ibi minorē est solis

De monte effraym **Ca. XII.**
Mons effraym spe-

Mcialiē dicebat mōs i t̄bu effray i q̄ io sue fili⁹ nun recepit possessionē. vt p̄ **Josue** xix. in quo edificauit ciuitatē habitauitq; in ea. inter alios vero regionis illius mōtes. vt dicit adamācius. erat mōs iste herbis et arb⁹ bonib⁹ insignior & fructib⁹ fecundior situ sublimior aspectu pulcrior aere salubrior riuul⁹ fontū montē irrigantiū fertilior. & idē erat locus p̄gru⁹ vt i eoisus q̄ dicit⁹ ē iosue habitaret. vt dicit idē adamā. in eodē mōte a septentrionali p̄te montis iosue ē sepulc⁹. vt d̄ **Josue** xxiiij. **E**rat etiā mons iste vicin⁹ sychem q̄ erat ciuitas refugij cū suburbanis suis in mōte effraym. vt p̄ **Josue** xx. vbi sepulta sūt ossa iosue. vt d̄ **Josue** vi. **I**n eodē etiā mōte reposuit iosue culcros seu macheras petri nas q̄b⁹ filios israel in heremo circūcidit. vt dicit adamā. sup **Josue** c. xx. **P**roterea i mōte effraym habitauit delbora p̄phētissa et se debat sub palma q̄ erat in betbel & rama. vt p̄ **Jud.** iij. c. **M**ultos ei montes p̄ticulares siue colles habuit mōs effraym. i. trib⁹ effraym. q̄a tota illi⁹ fors plurimū fuit mōtuosa & i locis plib⁹ nemozosa. vt p̄ **Josue** xvij. **I**n eodē mōte interfecit sūt p̄ncipes madianoz et zeb quoz capita ad gedeon transioz danis fluiuiū sunt allata. vt pat⁹ **Jud.** vij. **I**n

ramatha etiā montis effraym natus fuit samuel propheta. i. Regū. i. et ibidem conuersatus. quia ab eo in eodē loco saul in regem p̄mitus est inunctus. ut patz. i. Regū. x. In eodem etiā monte samuel mortuus est et sepultus. i. Regū. xxv.

De monte p̄basga ¶ Ca. XIII

P̄basga mons est

maximus p̄ueniens in se multos p̄ticulares mōtes. In hoc monte sunt abarim et nebo qui sunt colles super quos ascendit moyses ut videret terminos terre p̄missionis anteq̄ moreret et in valle eiusdē montis in campestribus moab tumulo traderet. ut patet numeri. xxvij. et Deut. ultimo. Hic mons fuit in finibus moabitarū et amonitarū diuidēs terraz eorum a terra amorēoz quā postea possederunt ruben et gad et dimidia tribus manasse. ut patz. Deut. iij. Radices vō isti mōtis tangūt mare rubrum q̄d est mare salissimū. sicut dicit Deut. iij. tā in textu q̄ in glo. Et isti montes diuidebant terrā quā inhabitabāt moabite et amonite a terra quā possessiōz receperāt israelite. Et vsq̄ ad v̄ticē eius mōtis puenit moyses et ex illo loco totā terrā p̄missionis fuit cōtemplat⁹ ibiqz mortuus est. et in valle eiusdē mōtis vbi fuerūt campestria moab sepulch⁹ est et vsqz hodie occulat⁹ sup̄ istū montem p̄basga ascendit balaā ariol⁹ cū balaac rege moabitarū ut malediceret p̄lo israelitico cuius maledictionē dñs p̄uertit in b̄ndictionēz ut dicit Numeri. xxij. Ex q̄ patet q̄ mons ille fuit mōs diuisiōis. q̄a terminos maloz a bonoz terminis diuidebat. Item mons benedictionis. quia inde dominus per balaam p̄phetaz b̄ndictionē populo israelitico cōferebat. Item mons fuit speculatiōis et cōtēplatiōis. q̄a inde moyses terre p̄missionis terminos p̄uidebat. De h̄ monte dicit Hiero. in libro de nominibus locoz Abarim in q̄t est mons in quo mortuus est moyses in terra moab cōtra hiericho in sup̄cilio mōtis p̄basga a qua tota regio in circuitu dicit p̄basga et ostendit ascendentibus de lydia de meselon et idē est q̄d et nebo ꝛ

De monte gosoz ¶ Ca. XIII

Gosoz est mons si

ue collis moabitarū et est p̄s mōtis p̄basga sup̄ quē balaac dixit balaā. ut malediceret israel. Numeri. xxij. ita dicit Hiero. in libro supradicto.

De monte galaad

Capitulum. XV

Galaad ut dicitur

onym⁹ mons est ad quem iacob venit septimo die de canaā quādo fugiebat laban. Est autē ut dicit idē ad tergū fenicis et arabie collibus libani copulat⁹. et exēditur vsqz ultra iordanē in terra q̄ quondam fuit leon regis amorēoz. postea vō cecidit i forte ruben et gad et dimidia tribus manasse in quo monte est ciuitas edificata et p̄sū notie appellata a galaad filio machir filij manasse Hic mons in aliis ē nobilis. q̄ mons ē pasture et refectiōis. Est ei ferulissim⁹ in frugibus et in pascuis et in fontibus. Item mons ē medele et curatiōis. nā in galaad inuenit resina q̄ curant vulnera et diuersi morbi sanāt. ut dicit Hiero. viij. In q̄d resina est in galaad ꝛ. Item mons ē federis et recōciliatiōis. q̄ in mōte galaad p̄federat⁹ est iacob cū laban et ei totalitē recōciliat⁹. ut patz. Gen. xxxj. Item mons ē testificatiōis. ut patz. ibidē. Dicit enim appellatur est nomen ei⁹ galaad. i. cumulus testis. Item mōs est lucris et negociatiōis. nā montana galaad negociatores p̄sp̄ibus aromaticis cōparādis sepius frequētabāt. ut patet Gen. xxxvi. viderunt negociatores venire d̄ galaad portantes aromatica in egyptū

De monte garizim

Capitulum. XVI

Garizim ut dicitur

Hiero. est mons iuxta hiericho cui vicin⁹ ē mōs ebal ex aduerso respectiōis. In his duobus mōtib⁹ b̄ndictiōes et maledictiōes p̄lo utrāq̄ terrā p̄missionis p̄mulgabant ut p̄b̄ndictiōes puocarēt ad bonū legamatores. Per maledictiōes vō terrerēt de calogi trāsgressores In garizim vō sex tribus

mobiliores cum sacerdotib⁹ pclamabāt bñ
dictiones. Et iō inoleuit p̄suetudo vt mons
ille haberet in veneratiōe a posteris ⁊ frequen
taretur causa sacrificij ⁊ orationis. Unde in
ter iudeos et samaritanos fuit cōtentio de
loco adorationis samaritanis proferētib⁹
montē garizim conuenientiorē esse ad oran
dum q̄z templū in hierusalē. iudeis contra
rium asserentib⁹. vt patet Jobis. iij. tam ite
rtu q̄z in glosa

De monte gelboe
Capitulum. XVII

Gelboe sunt mōtes
vt dicit Hieronym⁹ alienigenarū
vij. miliario a sitopoli in quibus est
vicus grandis qui gelboes nuncupatur in
monib⁹. istis perijt Saul cu; ionatba filio
suo et corruit corā philisteis israel. vt patz. j.
Regū vltimo. Cōtra quos indignatus da
uid ppter ruinam populi ipsis maledixit ⁊
maledicendo eos in siccitatē et sterilitatē cō
mutauit. vt dicit glosa super. ij. libzū regum
ca. j. Montes in quid gelboe vberes fuerūt
ante maledictionē quos baten⁹ maledictō
ni subiacere ferūt nec vnq̄z ibi plueret estāt.

De monte Solgata
Capitulum. XVIII

Solgata ut dicit
Hieronym⁹ est mons caluarie in
quo saluator noster fuit p salute
bominū crucifixus et vsq; bodie ostēditur
in helia ad septentrionalē plagā montis sy
on. Dicitur autē locus caluarie s̄m Sidorz.
quia ibi capita hominū damnatorū; decal
uarentur

De gaas Capitulum. XIX

Gas est collis in
monte effraym in possessiōe Josue
filij. Nun vbi mortuus fuit Josue
et sepultus in septentrionali parte eiusdem
mōtis. vt patet i libro iosue capitulo vltimo
cuius sepulcrū ostendit in monte predicto
vsq; ad presentē diē. vt dicit Hieronymus i
predicto libro de nominib⁹

De monte hephz on
Capitulum. XX.

Dns hephzō est
monticulus in tribu iuda cōtra se
ptentrionē in. xx. ab beka miliario
vbi est villa pergrandis que effrata nūcupa
tur vt dicit Hieronymus

De montibus israel
Capitulum. XXI.

Montes israel di
cuntur montes generaliter totū
us terre p̄missionis siue fuerit vl
tra iordane siue cura sepetū sumunt pro ter
ra decē tribuū que fuit montuosa precipue
in tribu dan et effraym. Nā et decē trib⁹ no
men israel sibi vendicauerunt sub Hierobo
am qui fuit de effraym. ⁊ regnavit primo in
samaria super decē tribus vt dicit Hierony
mus. et patet in historia libro. iij. Regū. xij.
Hi montes multuz erant pascuales vberes
fructuosi et frugiferi oliuis et alijs arborib⁹
fructiferis consiti. erāt etiā medicinales ber
bis et speciebus aromaticis plēn. vt dicit Isi
dorus libro. xiiij. caplo. iij. Samaria regio ē
palestine ab opido quondā nomen accepit
quod quondā erat ciuitas regalis in israel.
que nunc ab augusto sebastia nūcupatur.
Hec regio iudee vicina est et illi similis i na
tura. Nā variarū opū diues est frugib⁹ fer
tilis aquis illustris opima balsamis. Unde
s̄m granā elementozū iudei banc terrā mel
le et lacte fluentē iudicabant. Nā in ei⁹ mō
tibus propter pascuarū abundantiaz in nu
merabiliū ouū et pecozū greges et armēta
pascēbātur. Alpes etiā innumerabiles i eis
dem mellificantes. herbarz et floz suauitate
dulcissima nutriebant. fruct⁹ ⁊ fruges pp̄ ae
ris temperiē ⁊ rois abundantā cuiissime ad
maturitatē in illis mōtibus ducebant. auz
⁊ argentū ⁊ cetera metallorū genera in illis
montib⁹ fodiebant. Deut. viij. Fontes ⁊ flux
mina de penis montū sup̄ p̄grediebāt. lo
ca munissima i illis mōtib⁹ edificabāt. fere
silue stres sicut tigudes ⁊ leones i illis nemo
rosis mōtib⁹ p̄uersabant

De montibus iperbozeis XXII

Iperborei mōtes

Idicūt mōtes scitbie eo q̄ vltra eos flat bozeas. vt dicit **I**sid. li. xiiij. Sūt autē fm̄ **I**sidoy eundē ca. iij. terre scitbie locu/ pletes inhabitabiles tamen plures. **I**nā dū in plerisq; locis auro et gēmis mōtis scitbie affluāt. grifonū immanitate rar⁹ ibi access⁹ hominū est. In illis mōtib⁹ smaragdi optimi sūt ⁊ cristalli purissimi de scitbie mōtib⁹ trāsmittunt. Sūt autē silue aspere ibi ⁊ maxime q̄ immanib⁹ feris pardis nigris ⁊ pantheris sunt replete. **I**bi etiā sūt canes tāte magnitudinis ⁊ tam immēse feritatis vt tbauz p̄mant ⁊ leones p̄mant ⁊ occidant ⁊ maxima ī albania ⁊ hircania q̄ scitbie sunt regiones q̄ mōtuose sūt ⁊ plimū nemozose

De carmelo Ca. XXIII

Carmel⁹ est mons

Carudee in q̄ est ciuitas dicta carmela. Et est duplex carmel⁹. vn⁹ ī supiori pte ⁊ meridie in q̄ nabal legū pauisse greges. **I**n Reg. xxi. ali⁹ est carmel⁹ ī inferiori pte ter/ re respiciēs mare. vterq; mōs fertilis est in pascuis fructib⁹ ⁊ herbis

De libano Ca. XXIII

Mons libani est

Mons pbenicis altissim⁹. cui⁹ minerūt p̄pbete. Dicit⁹ est autē libanus a thure vt dicit **I**sidoy. q̄ ibi colligitur. cui⁹ pars ad orientē respiciens libanus appellatur. vt dicit **I**sidoy. Liban⁹ etiā. id ē. candidatō vocatur. quia p̄p̄tuis niuib⁹ sp̄ in byeme sc̄z et estate candidat. **I**nullo enim tempe ita nix totaliter eliquescit quin in aliqua sui parte valeat inueniri. Est autē libanus fluuiorū ⁊ fontiuū principiu et origo. ex eius radice vt dicit **H**ieronym⁹. oriūt duo fontes sc̄z iordan qui simul iuncti iordanē efficiunt. Libanus igitur est mons redolentie ⁊ summe aromaticitatis. nam ibi berbe odorifere crescunt. ibi etiā arbores thurifere cōualescūt quarū gummi collectū olibanū a medicis nuncupat. vt dicit **H**ieronymus

In mons est sufficientie et fecūditatis. **I**nā propter rois abundantia et pluuiarū frequentia herbis abundat precipuis pascuis vberimis ⁊ fructib⁹ optimis et maturis. Et ideo in monte libani nutriebātur animalia que offerebant in templo. et in ipsi⁹ pascuis fouebant. **I**n mons erat eminētie et maxie sublimitatis. quoniā vt **R**aban⁹ sup **R**egū dicit omnes alios mōtes illi⁹ regiōis altitudinis situ liban⁹ excedebat. Et iō venētibus tyrū per remora valde maris nauigia se nauigantiū oculis offerebat ⁊ quos deberent nauigātes petere portu sua altitudine oñdebat. vt dicit idē ibidē. **I**n mons erat in deficientis influentie et sempiternae humiditatis. nā q̄zuis siccitatē preferret in sua superficie. nobilissimis tñ abundabat intrinsec⁹ venis aque. vt patet in puteis aquarū viuentiū qui iuxta salomonis sniam in cāticis solent cōtinue cū impetu de libano emanare. vt dicit **C**as. iij. quasi pute⁹ aquarū zc. **I**n mons cōsidentie ⁊ securitatis. **I**nā in libano quiescētes tui sunt a venenosis et sp̄entib⁹ quos sua aromaticitate ⁊ virtute fugāt tam berbe q̄ arbores ibidē continue p̄crescētes. **I**nā cedri ibi crescentes suo odore fugant omnia venenosa et ibi venenosa reptilia viuere non pmittunt. vt dicit **H**ieronym⁹. **I**n mons est pulcritudinis et amenitatis. **I**nā cedrorū et aliarū virentiū arborū mira p̄ciritas graminū et herbarū p̄tinua viriditas auiū siluestriū canora suauitas. riuoy ⁊ fontium multiplicitas libanū amenū efficiūt ⁊ iocundū. **I**n mons est medicine ⁊ sanitatis ibi ei sp̄s aromatice crescūt que sūt contra morbos innumerabiles remedia ⁊ medele. ibi cedri et palme. ibi cipressi et oliue quorū liquores et resine sunt contra diuesarum infirmitatū incommoda precipue medicine. **I**n mons leticie ⁊ iocūditatis. nā in collibus libani crescit abūdantia vini optimi et precipue leticie ⁊ hilaritatis maxie inductiu. **I**n mons bonouficētie ⁊ dignitatis. nā inter oēs mōtes arabie pbenicis ⁊ syrie mons libani in sublimitate. i. fecūditate. i. amenitate ⁊ aetris salubritate obtinet p̄ncipatū vt dicit **H**ier. **J**oseph⁹ ⁊ **J**ohes.

De moria **Ca. XXV**

Moria est mons in hierusalem in quo edificatum est templum salomonis. sicut dicitur. **Paral. iij.**

Hunc enim montem emit dauid ab ozan iebuseo sexcentis siclis auri purissimi. ut in eo edificaret altare domino quoniam per numerationem quam fecit dauid populus est percussus. **Paral. xxi.** In hoc monte imolauit domino et orauit et exaudivit illum dominus de celo in igne super altare holocausti. In hoc monte obtulit abraam holocaustum pro isaac quem dominus precepit ibidem imolari. **Gen. xxiij.** ubi dicit glossa biero. super illud verbum. vade in terram visionis et offer filium tuum super unum montium etc. **Item** hic montem bebrei dicunt esse illum in quo postea templum conditum est in area ozan iebusei in monte moria que idcirco illuminans et lucens interpretatur. quia ibi est dabit. hoc est oraculum dei et lex et spiritus qui inspirat prophetas et docet homines veritatem. **Hucusque Hiero.** In eodem loco credit iacob dormivisse et ascendit angelorum per scalam vidisse visionem. ut patet **Gen. xxvij.** ubi dicit glossa super illud verbum. **Item** hoc est bicalium nisi domus dei etc. **Hoc** dicitur quia preiudicium templi et dei cultum ibidem fuerunt. Fuit autem iste locus collis a latere montis syon ubi edificata est postea turris dauid. **Item** patet ex predictis quod mons moria fuit mons visionis et revelationis. mons sacrificij et orationis. mons prophetie et instructionis. mons luminis sive illuminationis. mons angelice frequentationis. mons diuine apparitionis. mons misericordie et propitiationis.

De nebo **Capitulum XXVI**

Nebo mons est in terra moab in vertice pahasga contra iericho. **De** hoc monte vidit moyses terram promissionis et ibidem mortuus est postquam terram fuerat preplat. ut dicit **Hiero.** et patet in historijs **Numeri. xxvij.**

De hoz **Capitulum XXVII**

Mons hoz est mons in extremis finibus terre edom in quo monte mortuus est aaron iubente domino anno. xl. postquam egressus est de egypto

cum esset annorum. cxxij. ut dicit **Numeri. xxvij.** Fuit autem tricesima mansio in qua remanserunt filii israel postquam egressi sunt de egypto. sicut dicitur in libro **Numeri. c. xx.** Cum mouissent castra de cadef venerunt in montem hoz. que est in extremis finibus terre. In hoc monte suscepit eleazar filius aaron primo sacerdotij principatum

De oliueto **Ca. XXVIII**

Mons oliueti est

sic dicitur propter copiam oliuarum que in monte illo maxime abundabat. et ideo ab **Aug.** super **Iohannem** vocatur mons chiasmatis et vncionis. mons luminis. mons pinguedinis et refectiois. et mons medicamentis et curationis. **Et** hoc dicitur propter oliuarum ibi crescentiam abundantiam quarum fructus est vnciuosus luminosus et deliciosus. quia ut dicit **Isi.** **Item** oliue ex radicali amaritudine surgit in pabulum luminis in medicamen vulneris et in refectioem esuriens. In huius montis oliuarum radice siue pede fluit rivulus que dicitur torrens cedron inter cuius ripam et montem fuit ortus quem dominus ordiis et queis gratia sepius frequenter et subintravit. unde et ibi captus fuit primo in orto quem getsemani dicitur esse. ut dicit **Ioh. xij.** ibi enim scis in pede montis fuerat quondam villula dicta getsemani cuius ortus tunc temporis adhuc ibi erat ut dicit **Aug.** et illo loco ortorum dominus ex spuesitudine frequenter abibat. **Hic** autem mons fuit ad orientalem partem templi. et ideo mane illuminabatur sole oriente. de vespe vero et de nocte illustrabatur ex fulgore a luminaribus templi resplendente. **Et** ideo merito mons luminis dicebatur. tunc quia a celo et a templo lumen recipiebat. tunc etiam quia lucis materiam olei sui abundantia alijs impendebat. ut dicit **Augustinus.** In hoc monte erat quondam viculus nomine betphage que sacerdotum erat. in cuius montis latere erat civitas dicta betbania que fuit civitas marthe lazari et marie. ut dicit glossa super **Matth. xxi.** **De** hoc monte dominus celos ascendit. et supra eundem montem ad iudicium apparebit. ut patet in **Acti. i. ta** in littera que in glossa. In hoc monte edificavit salomon delubra et excelsa. ut patet **1. Re. x.** **Et** ideo vocatur esse mons oliue et propitiationis

mons offensus. iij. Regū. xxiij. qz scz i illis
idolis offendit salomon deū suū.

De olympo Ca. XXIX

Olymp⁹ est mons
macedonie excelsus nimis ita vt sb
illo nubes esse dicant. vt dicit virgi
lius. Nubes excelsit olympus. Dicit⁹ ē autē
olymp⁹ quasi ololampas. i. quasi celū. Hic
mons macedoniā a tracia diuidit. Cate enī
sublimitatis est mōs olympi qz oēs excedit
aeris turbines et alias passioēs. An p̄hibi
ascēdentes vt sit⁹ et cursus stellarū inspicerēt
ibi viuere nō poterāt nisi secū spōgias cum
aq̄ ferrent et sic aque attractionē aerez red;
derent grossiorē siue spissiorē vt dicit magi
ster in bisto.

De oreb Ca. XXX

Oreb mons est in
regione madian. vt dicit Hiero. in
tra arabīā in deserto cui p̄uigiū de
sertum sarracenoū. qd vocat pbaran. et est
idē mons oreb et syn. vt dicit Hiero. In hoc
mōte vidit moyses multas visioēs. vt patet
Exo. iij. ibi vidit rubū ardentē et cōburentē
ibi audiuit deū loquentē sibi et mltā p̄cipien
tem. sic post de mōte synai dicit

De parnaso Ca. XXXI

Mons parnasus est
in thessalia iuxta boetiā. q̄ mōs du
as habet vertices q̄si in celū eleua
tos. in qb⁹ quondā appollo et liber bach⁹ co
lebātur forte ppter locoꝝ amenitatē et vino
rum et vinearū maximā vbertatē

De alpibus Ca. XXXII

Riphei mōtes sūt
alpes in capite germanie. vt dicit Isi
dorus. q̄ a p̄petuo vētoꝝ flatu et tē
pestatū impetu sic dicunt. Nā riphe⁹ in gre
co impetus dicit in latino. Dicunt autē alpel
id est. alti mōtes ad quoꝝ cacumina nō nisi
paltos pedes colliū et alioꝝ inferiorū mōtiū
puenit. In his alpib⁹ sunt p̄petue niues. fre
quētes nubes. fontū et fluminū magnorū

capita et ouigines bestie et fere siluestres auel
multiplices et maxie illi⁹ generis volucres q̄
rum ale de nocte sūt lucētes. vt dicit Isi.

De rupibus Ca. XXXIII.

Rupes sunt altissi
mi montes solidissimi et fortes sup
alitudinē alioꝝ montiū eminētes
tempestatū impet⁹ et imbrū flux⁹ et inue
cipientes. ppter qd terra superficialiter diluit
et duriores mōtis ptes et cōpaciores in pe
tra cōmutate rupes immobiles et imeabiles
aliq̄ efficiunt. quātūcunqz autē rupes exte
rius multū habeāt soliditatis et asperitatis.
intus tñ habēt aliqd spōgiositatis et cōcau
tatis. vñ humores ibi attracti et collecti sepe
p̄ capita fontū scaturiūt et erumpūt. Venti
etiā et aque cauernas rupiū intrāt. et sunt ali
q̄ causa terremot⁹ ex cui⁹ violentia rupes
q̄nqz corruūt et rumpunt. solis auib⁹ vt aq̄
lis et vulturib⁹ rupiū cacumina peruia iue
niunt. rupib⁹ etiā maris littoꝝa sistunt. et ad
duriciē rupis vndarū et pcellarū impet⁹ eli
dūtur. loca munitionib⁹ apta in rupibus re
periunt. auiū et animalū laubula in rupib⁹
cōstruunt. nebulis et nubib⁹ capita rupium
obuoluunt. Radix solarib⁹ in ortu sol⁹ sum
mitates rupiū pfundunt. Rupes etiā dicūt
quia ad rumpendū sunt difficiles. Sine enī
ferri violentia rupes nullaten⁹ pfodiunt. et
de pfundis etiā rupiū venis p̄ciosi lapides
et metalloꝝ varie spēs sepi⁹ extrahūt. partes
autē eminētes in p̄ruptis rupib⁹ dicunt sco
puli a scopin qd est intēdere v̄ speculari. q̄a
inde loca remotissima speculari.

De sephara Ca. XXXIII

Sephara mons est
oriētis i india vt dicit Hiero. iuxta
quem habitauerūt filij yethan filij
bembre quos Iosephus dicit venisse deindē
i sephara. ad quē locū classes salomonis cū
quibusdā cōmercij infra tres annos veni
re p̄sueuerūt. hec est tharsis terra et port⁹ ma
ris vnde serui salomonis aurū et argentum
sumias et pauones et dētes elephātinōs deus
lerūt. vt p̄t. iij. Regū. x.

De segor

Ca. XXXV

Egor est mōs par

Suulus q̄ r̄balo dice^r est iuxta zodo mā. vt dicit Hiero. in quo edificata fuit v̄bs que ad p̄ces loth liberata ē. vbi cre- scit vinea balsami in signū p̄stine ferulitatis et poma palmarū. Imminet autē mari mor- tuo et fuit in eo postea positū p̄sidū roma- norū. **De h̄ dicit Esa. xv. vbi dicit glosa. q̄ v̄- tula vocabat̄ p̄pter lasciuā cōternās q̄a bis cōcussa. tertio tremotu corruit q̄ robusta p̄māisset si p̄ liberationē nō peccasset.**

De monte synai Ca. XXXVI

Synai est mōs cu

Suus ps est oreb̄ et est in arabia in p̄- uincia madian. **De h̄ monte dicit Joseph⁹ in l. ij. antiquitatū. Syna mōs est excelsus et ad pasqua egregius optimas her- bas ferens. Eratq; bec opinio ibi habitare deū. et iō p̄mitus ibi nemo pascebat oues. qz pastores illuc ambulare minime p̄sumebāt huic mōi appropinquās moyses p̄digium vidit. signē rubū cōburentē et ei⁹ viriditatez et florē nullaten⁹ depascentē. et eius ramos fructiferos nullo incendio deuastantē. q̄zuis flāma velox et vehemēs nimis esset. Unde b̄ illo igne dñs ad moysen locut⁹ est. Itē idē li- bro. iij. Ascēdit moyses in syna q̄ mōs ē ex- cellentissim⁹ i illis regionib⁹. et p̄pter altitu- dinē magnitudinis sue et scopuloy p̄criteri- tem nō soluz est hominib⁹ inaccessibilis. ve- rū etiā cū labore videri potest. et q̄a s̄mo erat deū circa eū habitare erat terribilis et inadi- bilis vniuersis. circa radices hui⁹ mōis he- bres sua tabernacula locauerūt. et ibi deū v̄- dere in igne et in nube et ipsum p̄sonaliter lo- quentē audire meruerūt. Dicit itaq; mons synai mons diuine habitationis angelice fre- quētationis mōs lumis et inflāmatōis. mōs nubis et caliginis. mons pluuię et rois. mōs pascue et refectōis. mōs sapie et eruditionis q̄a de illo mōte dñs moysen et pplm instrue- bat et ei legē p̄ferebat. mons misericordie et p̄- missiōis. q̄a in debona inaudita p̄lo p̄mit- tebat. mons iusticie et cōminatōis. qz timo-**

rem inspiciētib⁹ inferebat. p̄n̄ mons fuit sal- guris et chozuscationis. mons iube et clāgoris mons amicitie et p̄federationis. q̄a mediante lege pplm ibidē sibi sempiterno federe vnie- bat. mons mūdicie et puritatis. mons leticie et iocūditatis. q̄a nulli ad mōtē accedere po- tuerūt nisi q̄ mente et corpe mūdi erāt. ibi etiā am q̄ mūdi erāt corā dño cū leticia comede- bant et bibeāt. mons clementie et pietatis si- ue p̄piciatōis. mons sacrificij et orōis. **Itā ibi dño imolabat̄ ac p̄cib⁹ moysi et supplica- tionib⁹ deū sibi placatū et p̄piciū audiebāt**

De monte syon

Capitulum XXXVII

Syon mons erat i

Shierusalē sup cui⁹ verticē erat arx- siue turris dauid ibi posita p̄deco- re et defensione ciuitatis. In vno autē latere mōtis syon erat templū quasi mediū inter arcē et inferiorē ciuitatē. vt scz munitō arcis defenderet templū et tēplū cuz arce p̄tegeret ciuitatē. Et iō sepe scriptura vocat hierlem- filiā syon q̄a sicut filia p̄tegit a matre et sub- ditur ipi matri. sic ciuitas inferior tēplo fuit subdita atq; arci. Tante autē autoritatis et nobilitatis inter ceteros mōtes fuit mōs sy- on qz nō solū ciuitas hierosolima nec etiā ipsa iudea verū etiā vniuersalis eccia tā ex- iudeis qz ex gētib⁹ p̄gregata sept⁹ in p̄pbe- tis a mōte syon denominat̄. sicut ibi. **Iuda⁹ in exultatiōe vniuerse terre mons syon late- ra aq̄lonis ci. re. magni. Itā mons fuit ma- gne altitudinis et sublimitatis. magne forti- tudinis et firmitatis. magne plenitudinis et vbertatis. magne pulcritudinis et amenitatis maxime p̄fidētie et securitatis. maxie opulē- tie et locupletatōis. maxie leticie et exultatō- nis. p̄fecte iusticie et sanctificatōis. mons do- ctrine et eruditiōis sic scriptū est Esa. ij. **De syon erit lex. mōs p̄bene et reuelatōis.****

Deselmon Caplm XXXVIII

Elmon est mons

Sin tribu effraym iuxta p̄finium tri- bus manasse in quā ascēdit abyme- lech q̄n̄ dimicauit p̄ sichimitas vt di. Hiero.

et legit iud. ix. mons p̄ multitudine arboruz
densus et vmbrosus. p̄pter q̄d et selmon v̄m
bra interpretat. Est etiā mons irrigu⁹ aquis et
ignibus niuib⁹ pinguis et pascuosus. sic di
citur i psal. mox dealbabunt in selmon mōs
dei mons pinguis

De mōte sophin Ca. XXXIX

Sophin est mons
in tribu effraym i loco armathen
vñ oriūdus fuit samuel. vt dic̄ Hiero.
Fuit aut̄ loc⁹ in alto sit⁹ fertilis et gramio
sus. aquis irrigu⁹. arborib⁹ p̄litus et delicio
sus Saron de quo d̄. Esa. xxxv. est mons in
ter montē taboz et stagnū tyberiadis. vñ et
tota illa regio saronā vsq; bodie est vocata
vt dicit Hiero. Dis etiā regio a cesaria pale
stine vsq; ad opiduz ioppe saronā d̄. Juxta
montē istū campi sunt fertilissimi. vt dic̄ glo
sa super Esa. xxxiij. tā frugibus q̄s fructibus
valde apti

De mōte seon Ca. XL

Dns seon de quo
dicit Beuē. iij. d̄. ps montis gala
ad q̄ extendit p̄ desertuz vsq; trans
iordanē. vbi habitauit seon rex amorreoz et
cecidit in sorte ruben et gad et dimidie tribul
manasse. vt dicit Hiero. sup̄ Hiere. xlvj. ibi.
Ascēdente galaad zc. quere supra de monte
galaad

De monte semeron Ca. XLI

Semeron est mons
de quo d̄. ij. i daral. xij. c. in quo ē
mō sebaſte vbi reliq̄e Jobis bapti
ste req̄ſcunt. vt dicit Hiero. In eodē q̄dem
monte p̄us edificata est samaria. a q̄ et tota
regio p̄ca samaria est vocata. Nec ciuitas
rōe mōus fuit fortissima et ad expugnandū
difficilima. Vñ et reges assyrioz miris sūpti
bus et belloz maximis apparant̄ eā tribul
annis p̄tinue obsederūt. et vix p̄p̄e famis an
gustia cōtra ipsam p̄ualere virib⁹ poterūt
Imo vt dicit Hiero. et Joseph⁹. nunq̄s eā ex
pugnassent si ipsi habitatores deū israel ad
iracundiā puocātes plenā p̄sidentia habu

issent in dño et ipsi legē nullaten⁹ reliq̄issent
Isti⁹ mōtis p̄rietates q̄re supra de monti
bus israel. et ibi plene inuenies.

De monte seyr Ca. XLII

Dns seyr de quo
sepius habet̄ mētio in scriptura ē
idē qui et mōs edom de quo supra
sufficiēter dictū est. q̄re de monte edom siue
esau. trinomi⁹ erat esau.

De mōte taboz Ca. XLIII

Taboz est mons in
medio cāpo gables. vt dic̄ Hiero.
sup̄ Hiere. c. xxvj. et est mōs mira ro
tunditate sublimis distāsa a dyacesarea. x. mi
libus ad orientālē plagā et fuit in cōfinio za
bulon isachar et neptalim. Hic mons in to
tus terre p̄missionis mōtes maxime est fa
mosus rōe situatōis. fertilitatis. amenitatis
fortitudinis et firmitatis. gleba enī illi⁹ mon
tis est fertilis vineis oliuis et alijs arborib⁹
fructiferis abilis. aer ibi est salubris. ros fre
quēs et dulcis. imber tā temporane⁹ q̄s sero
tinus mediocris. ibi arborū p̄citas q̄ non
deponūt hyeme et estate comā vt virozē suū
ibi auū multigenaz canoz⁹ sonit⁹ et canora
sua uitas. quaz voce afficiū audit⁹. pennarū
varia dispositōe ad earū aspectū puocāt vi
sus. in carnū suauitate delectat̄ gust⁹. et vdo
muli sunt ibi aucupes a uiculis locū istū
frequētant̄ rena et tēniculas imponētes.
sicut dicit Hiero. sup̄ illū locū Deec. iij. qua
si retbe exp̄sum sup̄ montē taboz zc. Sup̄
oia aut̄ montē istū reddū cōmendabilē p̄s
sentie saluatoris q̄ ip̄s sua p̄ntia honorauit
Istā in h̄ mōte docuit in h̄ gratia ordis p̄no
ctauit. in h̄ mōte aliqui pauit pplm. et tā spū
ali q̄z corpali pabulo recreauit. In h̄ mon
tis etiā sup̄ alio corā discipulis suis se trans
figurare voluit et future claritatis gliazi suo
corpe discipulis reuelauit

De ziph Ca. XLIII

Ziph mons est
squalid⁹ et vmbrosus in q̄ latuit
dauid qñ fugit a facie saul. et est

iuxta carmelon in monte carmeli in qua nabal carmelites quondam habitabat qui fuit de stirpe calepb ut dicit Hiero. Est autem mons multum nemorosus dumis et arboribus infructuosus sicut et saluosus. feris et ibicibus peruius speluncis et antris plenus. et plimum caueosus et ideo frugiuus et latere volentibus agrum est et ignotis traseuntibus piculosus

De collibus Ca. XLV

Collis est tumor terre breuis terre planicie transcendens et ad montis altitudinem attingens. Collis enim more est inferior sicut terra altior. et dicitur tumulus quasi tumens tellus ut dicitur Ibi. An solent colles montium esse pedes. nam de collibus ad montes solem ascendere altiores. Et dicunt colles a colendo. quia cum minor labore coluntur quam montes et plures quam montes ab hominibus incoluntur et inhabitantur. plus aeri et calori solari quam inferior terra exponuntur. et ideo fructus in collibus ad maturitatem citius produciuntur. imbre et rore celesti plures colles quam valles profunduntur. et ideo fructus accrescentes in collibus alijs dulciores et lapidiores inueniuntur. Item inter infimam terre superficiem et summam montis altitudinem tenent colles medium quod ad situm. et ideo aer crassior et spissior est in colle quam in monte. purior vero et subtilior est quam in valle. Idcirco res enim et nobiliores recipiunt colles impulsionibus et influentijs a superioribus quam valles. et ideo fructus quam gramina sunt in collibus salubriora quam in vallibus et alijs partibus meliora. ut dicitur Cōsta. Item colles citius recipiunt radios solis illuminatione quam valles et velocius a nubibus irroratione. De montibus etiam descendunt torrentes et riuuli super colles et de collibus deriuantur ad campum pestrina et ad valles

De valle Ca. XLVI

Vallis est terra decliuis ac depressa in montium medio collocata. ut dicitur Ibi. Est autem vallus aquarum a riuulis fontium defluentium receptaculum et vehiculum. unde patet quod valles a riuulis ex montibus emanantibus irrigantur et ex illorum circumfusione in floribus et fructibus fecundantur. fron-

dium et flos virore citius decorantur a montium et collium eleuatione obumbrantur. In vallibus etiam fit maior radios solarium percursus accōfractio ac fluxus. Et ideo calidiores impulsionibus in vallibus quam in montibus generantur propter quod in vallibus citius quam in montibus resoluuntur nubes ex quorum diffusionem loca circumiacentia bumectantur ut dicit Macro. Et ideo valles calidius turbide grosse et vaporose perperenniam iudicantur. quare habitatores calidis et humidis passionibus sepius molestantur. ut dicitur Cōsta. Domus et edificia in vallibus stritura minus ventorum et tempestatum incommodis propelluntur quam illa que in montibus collocantur. nam montium obiectione tuentur. et a pellat in undantium impetu defendunt. et a tremore incole vallium raro infestantur. cuius ratio est. quia propter terre in valles residetes magis compunguntur. et sibi inuicem fortius adnasant. Et ideo veteri illas propter difficultatem penetrant et subintrant. propter quod propter ille que mime sunt caue et porose minime a veterum subintrantium impetu agitantur propter quod non mouentur. ut dicitur Aristoteles. Ad valles etiam fluunt sordes et ibi diuitius refuantur propter aeris compulsiuam valles citius quam montes grossis et fumosis vaporibus obnubilantur et defensionibus tenebris obscurantur. An propter vallium plures quam montium profunduntur ad centrum et a celi circumferentia plures elongantur. Item ex aquarum multiplici percursu et limitum obiectione paludes quasi inuadabiles in vallibus frequenter coadunantur. et loca ad transuadandum difficilia inueniuntur. Item ex humorum abundantijs carices et gramina in vallibus maxime nutriuntur. salices et alie infructuose arbores in vallibus plures quam in montibus crescere dinoscuntur

De campo Ca. XLVII

Campus est terre planicies nec depressa ut valles. nec erecta ut montes. et ideo quia equaliter est pedibus campus est vocatus. a campis greco quod breue vel equale dicitur in latino. Et est campus locus planus et incultus. nec vomere sulcatus nec stercore impinguitur. sicut potius deambulatione vel deductione aut militari exercitatione iuxta ciuitatum habitacula depurat. locus seorsim et publicus omnium aspectibus expositus visibus rei-

publice ascripti nulli pprius. s. omnium vali-
tamb assignatus.

De agro

Cap. XLVIII

Ager ut dicit **Isi**

doz. li. xv. dicit eo q in eo aliqd agat
dis ei ager ut ait. varro. aut ear-

uus id e sationalis aut pstr. i. arborib apt
aut pascualis. qz herbis tantu p anialib va
cat. aut florens or. i. florib et apib aptus

Unde sm antiquos ager est terra culta. rus
vo terra inculta ut silua et pascua in qua ra
pec qz lachaberi pot. vn r rustic nominaf

na agrestiu boim bec puma et ociosa felic
tas est. vn r ager dicit quasi pascu. qa a di
uiforib agroz vicinis pascedi gratia est re

lictus sicut alluui dicit ager. que paulatis flu
uius in agru reddit sic r artificini dicit ager qz

a certis linearu mesuris no punit sed arcef
finis et obiectu montiu et arboz r etiaz flu
uioz. sic r noualis ager dicit pmu pscillus. su

ue qa alternis annis vacat ut renouet suas ut
res. Noualia eni sel cu fructu erunt et sel va
cua sine fructu pmanebunt. Aliquando etiaz

dicit ager squalid quasi excolid sic dicitur
eo qa cultura ia exierit sicut excolul eo qa

plulatu ia discesserit. aliqn dicit ager virginol.
id est. sp bumid. na bumid dicit qui qnz sic

catur. vligo aut est humor terre natural ab
eo nunqz recedea. Duculqz Isi. li. xv. ca. xiiij

Agger est igitur loc exercitij laboris r sudoris
na cu labore ager excolit. ligone pcutit. fodit

euertit. vomere aperit. semine ferit. rastro te
gitur. roze r imbe pfundit. spinosis sepibus

circudat r munif byeme gelu et frigore con
stringit. in estate estu r caumate vrit. in vere

sive verno tepe colit. in autu no collectus fru
cub iterato pscndit vomere. r sic alternat

laborib r inue lacessitur

De predio

Ca. XLIX

Predium secundu

Isidoz dicit quasi puidiu eo q sibi a
patrefamilias in oib puidet. Et e

locus i qa patrefamilias i medio agroz su
ozu domiciliu pparat. vel dicit puidiu eo q anti
qui agros qs bello ceperant pde noie possi

debant ut dicit **Isidorus**

De prato

Ca. L.

Pratum est cuius se

nicopia armeta tuent. cui veteres
romani nome dederunt eo q sit lo
cus q ptinus est patus. qz culture labore no

requirit. ut dicit **Isido**. Et ideo talia loca di
cuntur prata quia ad fenum et ad gramina

sunt parata Prata siquid e fluminib. riuu
lis r fontib irrigant. Et id ppter humoris

abundantia herbar r radicib nutritiu co
tinue ministrant herbis r floribus diuersi

generis decorant. Et id ppter vernant r vi
rent r qua ptendunt pulcritudinez prata ride
re dicunt. Prata etia suo viroze delectat vi

sum. suo odore afficiunt olfactu. graminu su
ozum sapore reficiunt gustu. pratorz berbe et

flozes mel apib administrat. lacus copia i
armentis et gregib generat r augmentat.

vulnera curant r pra diuersos morbos re
mediu prestant

De deserto

Ca. LI.

Desertum est terre

ospaciu sic dicitu quia ab hominum
frequetatione r habitatoe deseritur

nec ab hoib colit nec inhabitat. ut dicit **Isi**.

Et hoc contingit aliquoties ppter terre sterili
tate siue aeris intemperie leu ppter aquaru

et fontiu defectibilitate siue ppter hostium
vastitate. And desertu est incultu spinis ac

sentibus plenu repulibus et venenosis ani
malibus peruiu. bestiariu et feraru siluestri

um domiciliu. fugitiuozu et latrocinantiuz
habitaculu. terra siccis r ariditatis. terra est

et squaloris. terra vastitatis r horou. terra
deuiet erroris. na in deserto vie sunt deuie.

calles et semite no sunt trite. muricis et alijs
frucub infructuosis consistit atqz plane are
nose lapidose puluerulete seculere. r alijs in
comodis itinerant plurimu onerose Et di
cuntur deserta ut dicit **Isido**. quia no ferunt
Unde loca siluaru r montiu que a semine
vacua deseruntur deserta nuncupantur. non
minus tamen deserta dicuntur loca prius
inhabitata r p casu aliq desolata. ut di. id e

De heremo

Ea. CII

Heremus autem est

Heremus solitudo a paucis nisi a feris et bestiis habitata. Unde heremite dicunt boies deserta solitudinis appetentes se ab aspectu hominum sequestrantes. Dicitur becherem⁹ mi. p. contrarius ad herem⁹ es. q̄a pauci ibi berēt atq; manēt. Vel dicitur heremus quasi berens humus. quia dura et cōpacta solet esse terra. que berem⁹ vel solitudo vsu aliter est vocata. In locis autē heremiticis et solitarijs fere siluestres liberi q̄s i alijs locis euāgātur. securi⁹ cōmorantur. Ibidē enī ppter nemorū spissitudinē et siluāz multitudinem volucres siluestres dulci⁹ modulātur. Ibidē etiā nidificāt et puerlant. et iō ppter ferarū multitudinē et auū frequentia. talia loca q̄suis sint solitaria aliqñ a venatorib⁹ frequentāt. ibi etiā aucupū laquei et retia sepi⁹ occultant. Talū etiā locoz habitatores pluribus laboribus exponūt. nūc gelu nūc estu exurunt. nūc rore nūc imbre nūc pruina nūc niue pfundūtur. raro nisi forsā a latronib⁹ vel venatorib⁹ inq̄etant. et ideo locus heremiticus q̄suis multū habet afflictiois tedij et laboris. plurimuz tamen obtinet cōmodi et quietis

De antro

Eaplm CIII

Antroz ab antro est

Antroz eo q̄ atris tenebris et horridis est suffusus. vt dicitur **Isai.** Est ei ppiūm bestiaz in cauernis manentiū lantulū in q̄bus latitantes prede insidiant. et iō spec⁹ a speculādo antroz dicitur. q̄a inde post suas predas diligē⁹ speculant. vt dicitur **Isidor⁹.** Est autē antroz in estate frigidū. in hyeme vero calidū. et ferib⁹ animalū nutriendis et occultādis est apertū. ex sudorib⁹ autē et vaporibus aialū fetidū est et corruptū

De fossa

Ea. CIIII

Fossa a fodiendo

Fossa a fodiendo est dicta eo q̄ sit terra virib⁹ et ingenio fodientū pfundata. q̄ quanto plus in sua supficie terra accumulata erigif

tanto inferi⁹ ampli⁹ pfundat. et quāto altior est et pfundior tanto ei⁹ transit⁹ difficilior et piculiosior inuenit. quā quilibet cadendo facillime ingredit. sed post casum de ipa facilliter nō exitur. vt dicit **Greg.** Ideo etiā dicit **Hiero.** sup **Ezech.** xix. Leo in foueis capitur. **Itā** facta fouea ouis vel capra in ei⁹ fundo ponit. cui⁹ odoze allectus leo foueā p̄de gratia ingredit. sed postq̄z eam ingressus fuerit ibidē ne exeat deuenit. Fouea etiā intra foueam a latere ad modū spelunce fodit in qua cauea quedā ponit que ad modūz cistule p̄paratur que de facili clauditur et de difficili aperitur. Quando ergo leo videt se nō posse de prima fouea egredi. timens venatorūz venabula latēdi gratia secundā foueā ingreditur et ibi in cauea ad hoc parata clauditur capitur et capitur deuenit. vt dicit **Hiero.** Foueae etiā vtilis sunt et necessarie. q̄z fossatis ciuitates et castra ne hostib⁹ pateāt muniuntur. Fossatis insup terraz spacia et habitaculorū termini ab inuicēz diuidunt. replent nihilominus foueae aq̄s in q̄bus pisces et reptilia diuersi generis nutriūt. vñ et foueae q̄i foueas aquas est dicta. nā in foueis fouētur et fluāt aque nunc fluxibiles nūc statue nunc eas subintrāt tonētes et pluuie. nūc in eis erumpunt capita fontū et scaturiunt riuuli aq̄ viue. **Sūma** vō et p̄cipua et oium munitioū fortitudo et tutela solet eē foueae q̄n in lato et in longo in alto et in pfundo ordine p̄gruo est parata. nā inaccessibilis est loc⁹ sic muni⁹ nisi aggere nauigio vel pōte talis foueae trāseat. vt dicit **Hiero.**

De spelunca

Ea. LV

Spelunca est fo-

Spelunca est fo-
uea subterranea a speculādo dicta. quia ppter sui latitudinē ad circumspiciendū est apta. latū enī et a pte luci expositū habet introitū s̄z in fine finēz siue terminū habet artū. **Ant** spelunca loc⁹ ē subterrane⁹. p̄mo q̄dē euidēs et lucid⁹ i ingressu. deinde obscur⁹ et turbid⁹ in pgressu tandem dur⁹ arid⁹ et hyspid⁹ in egressu. si tamē egressus aliqñ poterit inueniri. vt dicit **Basil.** In locis autē mineralib⁹ vbi effodituz

lapides et metalla potissime sunt spelūce. q̄ quidē rōe extractiōis lapidū seu metalloū remanent vacue. quibusdāz tñ colūnis siue alijs apodiationib⁹ ne corruāt sunt fulcite. **S**epe tñ vel nimia mole terre colūne ille de sup aggrauate. siue pprie materie mollicie resolute siue fundi inferioris būore relaxate corruūt. et licoia in illis spelūcis existētia obruūt et pfundūt. vñ in spelūcis manere periculosum est et difficile. tñ q̄a frigide sunt et humide obscure instabiles et incerte. tñ etiā q̄ byspide et dure in superficie graues et in infimo cōcaue et pfunde. Sūt etiā loca p̄grua occultandi ferarū et habitandi. sordiu et immundiciarū deponitōni serpentū et alioꝝ reptilium mansioni

De cauerna **Ca. LVI**

Cauerna est terra cōcauata a cauādo dicta eo q̄ partes terre p̄cauent et p̄frent a reptilibus et ab inuicē vel p̄ptiū cōpressionem siue euacuationē et eiectionē diuidātur. In cauernis siquidē mures et reptilia et vermes suas faciūt mānsiones ad quas pfugiūt qñ timent vel vidēt sibi imminere ab extrinseco alē quas lesiōes. Ad cauernas etiā tā lapidum q̄z arborū qñq̄z pfugiūt volucres colūbe. et turtures. qñ vidēt aqlas et accipitres in aere veniētes. Sūt herinacij cuniculi et lepores fugiūt ad cauernosos lapides qñ audiunt canes v̄p̄sentūt venatores. In cauernis etiā tā terre q̄z arborū mellificāt sepe apes. nidificāt q̄dā volucres. latitāt etiā i cauernis colubri et serpētes q̄ sepe ledūt et pungūt venenoso morſu homines et bestias ad illes cauernas appropinquātes. terra in sup qñ est ex se cauernosa et spōgiōsa panit sepe motū et agitationē ex v̄ro submirāte poros suos et replete ex cui⁹ agitatione generat terre mot⁹. vt dicit **Aristo.**

Incipit liber. xv. De prouintijs

De terre autem partib⁹ et diuersis p̄uincijs p̄ quas orbis generaliter est diuisus pauca huic opi sūt

abiuuāte dñō breuiter inferēda. **Ad** tñ de singulis dicēdūz. s̄z solūmō de his de q̄b⁹ sacra scriptura sepi⁹ inuenit facere mētionē

De orbe **Ca. I.**

Orbis autem ut dicit **Isidorus** li. xv. trifarie ē diuisus. naz vna p̄s asia alia europa. tertia affrica appellat. quas tres p̄tes orbis veteres nō equaliter diuiserūt. Nam asia a meridie p̄ orientē vsq̄z ad septentrionē p̄uenit. Europa v̄o a septentrione vsq̄z ad occidētem p̄tingit. Sed affrica ab occidente p̄ meridiem se exēdit. Sola quoq̄z asia cōtinet vñā p̄tes nostri habitabilē s̄z medietatē. alie v̄o p̄tes s̄z affrica et europa aliā medietates sunt sortite. Inter has autē p̄tes ab oceano mare magnū p̄gredit easq̄z intersecat. q̄ p̄o p̄ter si in duas p̄tes orientis et occidētis orbem diuidas. in vna p̄te erit asia in alia v̄o affrica et europa. Sic autē diuiserūt p̄ diluuium filij noe inter quos sem cū posteritate sua asia. iapbet. europā. cham. affricā possederunt. vt dicit glo. sup **Gen. x.** et sup li. **Parali. j.** Idem dicit **Chusostom⁹** **Isidorus** et **Plinius.**

De asia **Ca. II**

Asia itaq̄z que meridia creditur esse pars orbis. ex noie cuiusdā mulieris est appellata. que apud antiquos regnū tenuit oriētis vt dicit **Isido. li. xv.** Hec in tertia p̄te orbis disposita ab oriente habet oriū solis. a meridie oceanum. ab occasu nostro mari finit. a septentrione meotidi lacu et fluuio tbanai terminat. **Habz** autē multas p̄uincias et regiones et diuersas gentiū nauōes in vita et in moribus mirabiles. figuris corpōz sicut et affectibus mentū mirabiliter differentes quaz noia et situs breuiter hic ponemus sequēdo ordinēz alphabeti

De assiria **Ca. III**

Assiria asie est regio et p̄uincia ab assur filio sem sic vocata q̄ illā regionem p̄mo post